

Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023-2026

1548/02.02.00/2022

Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 279

Valmistelija: talousjohtaja Hellevi Kunnas, puh. 020 615 5054, hellevi.kunnas(at)kouvola.fi

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve kate-taan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

1.1.2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen kustannuksista siirtyy hyvinvointialueille Suomen historian suurimman hallinnollisen uudistuksen myötä. Uudistus vaikuttaa merkittävästi kuntien toimintaan ja talouteen. Kouvolan kaupunki on ollut mukana vapaaehtoisessa sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä, joten uudistuksen vaikutukset kaupungin organisaatioon ovat vähäiset vaikka taloudelle merkittävät.

Yleinen taloudellinen tilanne

Talousennusteet ovat kesän ja syksyn aikana liikkuneet yhä synkempään suuntaan. Inflaatiopaineet ovat vahvistuneet entisestään ja taantumapelot lisääntyneet. Inflaatio kohosi Euroalueella elokuussa jo ennätyskalliseen 9,1 prosenttiin. Kuntatalouden kehitysarvioon

lähivuosina vaikuttaa merkittävästi kunta-alan kesäkuun alussa sovitun virka- ja työehtosopimuksen kustannusvaikutukset. Yleisen linjan lisäksi siinä sovittiin monivuotisista alan palkkarakenteita uudistavasta kehittämisohjelmasta. Muita kustannuspaineita aiheuttavat hintojen nousu sekä korkotason nousu. Kuitenkin julkisen talouden verotulot ovat kehittyneet ennakoitua paremmin. Kunnallis- ja yhteisöverojen kehitys on ollut voimakasta. Vuoteen 2023 vaikuttaa positiivisesti aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilitettävät osuudet. Vuodesta 2024 lähtien kuntatalouden todellinen tilanne realisoituu ja julkisen talouden heikko tilanne näyttäytyy. Tuleviin vuosiin vaikuttaa myös TE-palveluiden siirto kunnille vuonna 2025, joten merkittäviä muutoksia on edelleen odotettavissa.

Kaupungin taloudellinen tilanne

Vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen Kouvolan kaupungilla on taseessa kertynyttä ylijäämää noin 20 milj. euroa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi syyskuussa merkittävän kiinteistökaupan, joka parantaisi kaupungin tulosta yhteensä noin 47 milj. eurolla. Päätöksestä on valitettu, ja ei ole lainvoimainen, joten vaikutuksia ei huomioida vuoden 2023 talousarviossa. Asiaan liittyvät talousarviomuutokset tehdään toteutumisen ajankohdan varmistuttua. Ilman kiinteistökauppaa Kouvolan kaupungin vuoden 2022 alijäämäksi arvioidaan tällä hetkellä muodostuvan -6,3 miljoonaa euroa. Arvio kertyneestä ylijäämästä vuoden 2022 lopussa tämä huomioiden on noin 13,6 milj. euroa. Vaikka Kouvolassa on tehty merkittäviä taloudellisia toimenpiteitä, on tilanne edelleen haasteellinen.

Vuosi 2023 muodostuu positiiviseksi ainoastaan vuodelta 2022 kertaluonteisesti saatavien verotilitysten ansiosta.

Taloussuunnitelmavuodet vuodesta 2024 lähtien ovat alijäämäisiä, vaikka niihin laskettu 0,25 prosenttiyksikön kunnallisveron korotus mukaan. Tavoitteena on ensisijaisesti tehdä tarvittavat talouden sopeuttamistoimenpiteet ilman veronkorotusta. Tällä hetkellä on runsaasti merkittäviä talouskehitykseen vaikuttavia tekijöitä, kuten sote-uudistuksen jälkeinen rahoitus, maailmanpoliittisen tilanteen vaikutus, inflaation ja korkojen nousu, energian saatavuus ja hinnan nousu, yleiset hintojen nousut, tarvikkeiden ja urakkatarjousten saatavuus, investointitarpeet, kunta-alan palkkaratkaisun vaikutukset, koronan vaikutukset mm. tuottojen palautumisen sekä sijaiskustannuksien osalta.

Vuoden 2023 ja vuosien 2023- 2026 taloussuunnitelman laadinta

Merkittävimmät kustannuksia lisäävät tai tuloja vähentävät muutokset vuoden 2023 talousarvioon ovat:

- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen kustannuksien poistuminen, 365 milj. euroa
- verotulojen vähennys, 177 milj. euroa

- valtionosuuksien vähennys, 159 milj. euroa
- valtakunnallinen palkkaratkaisu, 4,0 milj. euroa
- energian ja muut hintojen nousut, 4,0 milj. euroa
- KSS Energia Oy:n osingon palautus aiemmalle tasolle, vähennys 3 milj. euroa
- korkokustannuksien lisäys, 2 milj. euroa
- tuottotason alentaminen liikunta- ja kulttuuri sekä joukkoliikenne, 1,2 milj. euroa
- ulkoisten vuokratulojen väheneminen, 1,0 milj. euroa
- Kinnon palvelusopimuksen tason osittain palauttaminen, 0,75 milj. euroa

Lisäksi muita muutoksia ovat erilaiset lakisäätöiset muutokset ja velvoitteet (esim. oppivelvollisuuden laajentaminen) sekä kaupungin omat päätökset kuten digitalisaatioon panostaminen, korkeakoulupanostus, urheilulukio sekä osallistuva budjetointi. Energiakustannuksien on taloussuunnitelmassa arvioitu palaavan aiemmalle tasolle vuoden 2023 jälkeen.

Vuoden 2023 talousarvio on ylijäämäinen edelliseltä vuodelta saatavien verotulotilitysten vuoksi. Vuosi 2023 on poikkeuksellinen ja vuodesta 2024 lähtien on nähtävissä hyvinvointialueuudistuksen jälkeinen taloudellinen tilanne. Valtionosuuksiin sisältyy epävarmuutta vuodesta 2024 lähtien, koska vuoden 2023 aikana selviää tuleva rahoitus liittyen hyvinvointialueiden ja kuntien välisiin kustannusten ja tulojen siirtoihin.

Verotulot ja valtionosuudet

Kuntien kunnallisveron tuottoa leikataan vuoden 2023 alusta kaikilta kunnilta 12,64 prosenttiyksikköä. Tämän leikkauksen jälkeen Kouvolan kunnallisveroprosentti on 8,61, kun se vuonna 2022 on ollut 21,25 %. Kunnat eivät saa nostaa kunnallisveroa vuodelle 2023, vaan niiden on päätettävä vuoden 2023 prosentiksi vuoden 2022 prosentti vähennettynä 12,64 prosenttiyksiköllä. Kiinteistövero säilyy ennallaan ja sitä on mahdollista muuttaa, mutta Kouvola ei suunnittele muutoksia vuodelle 2023. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion osuutta kasvatetaan vastaavasti. Vuonna 2023 kunnat saavat verotulotilityksiä vielä vuodelta 2022, joten verotulot muodostuvat uudelle tasolle vasta vuodesta 2024 lähtien.

Uudistus vaikuttaa merkittävästi peruspalvelujen valtionosuuksiin, Kouvolan osalta valtionosuudet vähenevät noin 90 %. Suurin vaikutus on peruspalvelujen valtionosuuksissa, joissa ikäryhmäkohtaiset hinnat jäävät lähes kokonaan pois ikäryhmissä, jotka koskevat yli 16-vuotiaita. Muissa laskennallisissa kustannuksissa sairastavuuskriteeri poistuu

kokonaan kunnilta. Sen sijaan lisäosiin tulee uutena kriteerinä HYTE-kerroin. Valtionosuuksien muissa lisäyksissä ja vähennyksissä on uutena sote-uudistuksen muutosrajoitin. Muutosrajoittimeen vaikuttaa kunnan sote- ja pelastuskustannuksien muutos vuosilta 2021 ja 2022, ja sillä on kannustava elementti. Jos kunta pystyy vähentämään kustannuksia, sen muutosrajoitin positiivinen ja jos kustannukset kasvavat, on muutosrajoitin negatiivinen. Muutosrajoittimella on pysyvä vaikutus kunnan valtionosuuksiin. Kouvolan osalta muutosrajoitin tulee olemaan negatiivinen.

Verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa otetaan jatkossa huomioon myös laskennalliset kiinteistöverot. Tasauksen perusteena olevaan laskennalliseen verotuloon sisältyvät kunnan laskennallinen kunnallisvero, kunnan osuus yhteisöveron tuotosta sekä laskennallinen kiinteistövero. Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta laskettaessa käytetään koko maan keskimääräisiä veroprosentteja, eikä yksittäisen kunnan veroprosenttien muutoksella ole vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai tasausvähennyksen määrään. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus vähenee vuodesta 2023 lähtien koska laskennallinen kunnallisvero sekä maksettava yhteisövero pienenevät kuntien osalta.

Ulkoinen tuloslaskelma milj. e	TP 2021	TPE 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	51,6	51,7	44,7	44,8	44,8	44,8
Valmistus omaan käyttöön	1,2	1,4	1,7	1,7	1,7	1,7
Toimintamenot	-599,0	-600,0	-233,4	-235,8	-239,4	-241,6
Toimintakate	-546,3	-546,9	-187,0	-189,3	-192,9	-195,1
Verotulot	371,0	380,0	203,0	198,0	202,0	207,0
Valtionosuudet	193,4	176,0	16,6	13,0	15,5	15,7
Rahoitustulot ja -menot	11,5	10,0	6,5	5,3	3,3	2,3
Vuosikate	29,5	19,1	39,1	27,0	28,0	29,9
Poistot ja arvonalentumiset	-26,7	-25,5	-28,0	-29,2	-30,3	-35,2
Satunnaiset erät	0,0					
Tilikauden tulos	2,8	-6,4	11,1	-2,2	-2,4	-5,3
Tilinpäätöserät	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Tilikauden yli/alijäämä	3,1	-6,3	11,2	-2,2	-2,3	-5,2
Kertynyt yli-/alijäämä	20,0	13,6	25,7	23,6	21,3	16,1
Kunnallisveroprosentti	21,25	21,25	8,61	8,86	8,86	8,86
Toimintakatteen muutos %	5,1	0,1	-65,7	1,2	1,9	1,1
Vuosikate, % poistoista	110,6	74,9	139,7	92,4	92,1	85,1
Vuosikate, euroa/asukas	367	240	499	348	364	395
Asukasmäärä vuoden lopussa	80 483	79 526	78 465	77 571	76 710	75 878

Talouden tasapainottaminen

Vuoden 2023 talousarvion valmistelun yhteydessä ei ole asetettu uusia talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Aiemmin päätetyissä tasapainottamistoimenpiteistä ei tule juurikaan uusia vaikutuksia taloussuunnitelmavuosille. Tilinpäätöksessä 2021 arvioitiin

kumulatiivisten tasapainottamistoimenpiteiden olleen yhteensä noin 25 milj. euroa. Osa aiemmista toimenpiteistä on ollut kertaluonteisia, kuten kiinteistöjen ja metsien ja peltojen myynti sekä KSS Energia Oy:n osinkotuloutuksen 3 milj. euron lisäys. Tulevaisuuden näkymät huomioiden talouden tasapainottamistyötä on jatkettava.

Investoinnit

Kaupunki investoi merkittävästi palveluverkkoon perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, liikunnan ja kulttuurin osalta. Kaupunki panostaa myös kärkihankkeisiin sekä yhdyskuntatekniikkaan. Kaupungilla on merkittävä korjausvelka sekä rakennuksissa että yhdyskuntatekniikan infrassa. Myös korjausvelkaa pyritään pienentämään. Investointien avulla pyritään saavuttamaan pysyviä käyttötalouden säästöjä, jotka eivät nykyisellä palveluverkolla ole mahdollisia. Nettoinvestoinnit vuonna 2023 ovat yhteensä 44,9 milj. euroa. Muilla rahoitusmalleilla toteutetaan investointeja em. summan lisäksi yhteensä 24,3 milj. euroa. Investoinneista kärkihankkeita ovat Käyrälammen kehittäminen sekä Yritystonttituotanto, vuonna 2023 kärkihankkeiden osuus on 8,2 milj. euroa.

Rahoitus

Vuonna 2023 kaupungin lainakanta tulee alenemaan lyhytaikaisen lainan ja siihen liittyvän antolainan takaisinmaksun vuoksi. Investointien tulorahoitusprosentti on 86,1 vuonna 2023 eli investoinnit rahoitetaan lähes kokonaan tulorahoituksella. Suunnitelmavuosien aikana lainakanta tulee kasvamaan edellä mainittujen investointipanostuksien johdosta. Investointien mahdollistaminen vaatii lainanoton lisäämistä. Kaupungin lainakanta on ollut keskimääräistä alhaisemmalla tasolla. Vuonna 2023 lainakanta alenee, mutta vuodesta 2024 lähtien lainatarve kasvaa merkittävästi.

Vuoden 2023 talousarvio ja vuosien 2023-2026 taloussuunnitelma sekä esittelymateriaali ovat **liitteinä**.

Asiaa ovat kokouksessa esittelemässä erillisen aikataulun mukaisesti talousjohtaja Hellevi Kunnas, apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell, sivistysjohtaja Veikko Niemi, kasvatusta ja opetusjohtaja Vesa Toikka, tekninen johtaja Hannu Tylli, rakennuttajapäälliköt Anneli Vartiainen ja Pia Rajala sekä tytäryhteisöjen toimitusjohtajat tai heidän edustajansa.

Lisätietoja: talousjohtaja Hellevi Kunnas, puh. 020 615 5054, [hellevi.kunnas\(at\)kouvola.fi](mailto:hellevi.kunnas(at)kouvola.fi)

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää jättää vuoden 2023 talousarvion ja vuosien 2023-2026 taloussuunnitelman pöydälle tutustumista varten.

Asian käsittely:

Asiaa käsiteltiin kokouksessa 31.10.2022 ja sen käsittelyä jatkettiin jatkokokouksessa 1.11.2022.

Kaupunginhallituksen päätös:

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Paula Werning saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana.

Kaupunginhallitus myönsi talousjohtaja Hellevi Kunnakselle läsnäolo- ja puheoikeuden. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana.

Kaupunginjohtaja Marita Toikka poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 10.20 ja palasi kokoukseen klo 13.29.

Viestintä- ja markkinointipäällikkö Kirsi Vainio, henkilöstöjohtaja Päivi Karhu, kasvatusta- ja opetusjohtaja Vesa Toikka, tekninen johtaja Hannu Tylli, rakennuttajapäällikkö Anneli Vartiainen, sivistysjohtaja Veikko Niemi ja rakennuttajapäällikkö Pia Rajala olivat läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistuivat kokouksesta ennen päätöksentekoa.

Kaupunginhallitus piti kokousta klo 10.56 – 12.00 ja klo 13.52 – 14.10.

Kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Ville Kaunisto poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana.

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Paula Werning poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana.

Sivistysjohtaja Veikko Niemi, liikuntapäällikkö Teemu Mäkipaakkanen, rakennuttajapäällikkö Pia Rajala, toimitusjohtaja Marko Riipinen, toimitusjohtaja Kimmo Niemi, toimitusjohtaja Jari Niemi, toimitusjohtaja Petri Tani, toimitusjohtaja Ari Mikkilä, toimitusjohtaja Tiina Luhtaniemi, hallintojohtaja Mervi Ihalainen, toimitusjohtaja Mika Lyytikäinen ja palvelupäällikkö Riikka Kaasalainen olivat läsnä jatkokokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistuivat kokouksesta ennen päätöksentekoa.

Kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Ville Kaunisto, 3. varapuheenjohtaja Jenny Hasu ja apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell liittyivät jatkokokoukseen tämän asian käsittelyn aikana.

Kaupunginhallitus piti kokousta jatkokokouksen aikana klo 10.22 – 10.35 ja klo 11.18 – 12.15.

Kaupunginjohtaja Marita Toikka poistui jatkokokouksesta klo 10.22 ja palasi kokoukseen klo 12.15.
